



21.3.2006

06-112/357

Stj/otta

Kaupunginhallitus
PL 1 (Pohjoisesplanadi 11-13)
00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Khs dnro	2006-324/351
Stn dnro	
Saap./Anl.	28-03-2006

Kaupunginkanslian lausuntopyyntö 17.2.2006 Dnro 2006 - 324 / 351

LAUSUNTO KAUPUNGINHALLITUKSELLE LASTENSUOJELUPALVELUISTA JA NIIDEN TOIMIVUUDESTA HELSINGIN KAUPUNGISSA

Sosv 2006-112

Sosiaalilautakunta päätti antaa kaupunginhallituksen selvityspyyntöön seuraavan sisältöisen lausunnon:

Lastensuojelun asiakkaiden määrällinen kehitys ja keskeisimmät syyt lastensuojelupalvelujen tarpeeseen

Useilla indikaattoreilla mitattuna Helsingissä esiintyy, muiden suurkaupunkien ohella, enemmän huono-osaisuutta, kuten rikollisuutta, toimeentuloturvan tarvetta ja asunnottomuutta. Helsingissä on suhteellisesti enemmän myös ulkomaan kansalaisia kuin valtakunnallisesti eli vuonna 2004 helsinkiläisistä ulkomaalaisia oli 5,2 %, kun koko maassa ulkomaalaisten osuus oli 2 %. Suurkaupungin väestölle ominaiset piirteet aiheuttavat myös suurempaa lastensuojelutarvetta. Vuonna 2004 lastensuojelun avohuollon piirissä oli 6,3 % alle 18-vuotiaasta väestöstä kun valtakunnallisesti luku oli 5 %. Samana vuonna väestöstä kodin ulkopuolelle sijoitettuja 0-17-vuotiaita oli Helsingissä 2,2 % ja valtakunnallisesti vain 1,1 %. Yli puolet maan huostaanotoista tehdään Etelä-Suomen alueella (Etelä-Suomen lääninhallitus 2004).

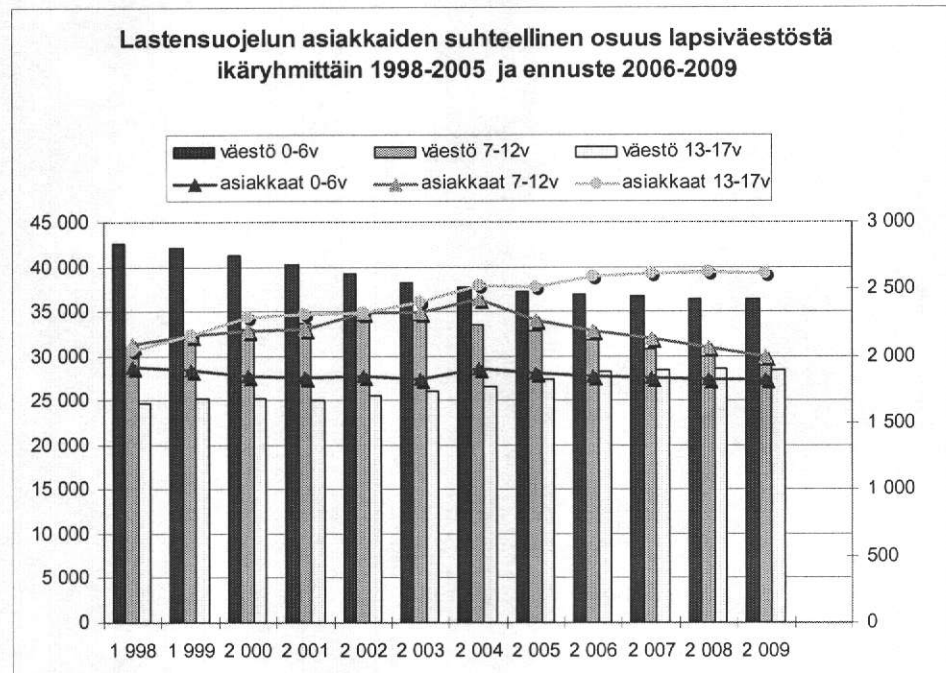
Helsingissä lastensuojelussa oli vuonna 2005 asiakkaita 7734, 6969 lasta oli avohuollon ja 2431 sijaishuollon asiakkaana. Avohuollon asiakkaiden määrä näyttää olevan laskeva; vuonna 2004 vastaavat luvut olivat 7969 asiakasta, 7235 avo- ja 2425 sijaishuollon asiakkaana.

Helsingin kaupungissa lasten määrä on laskenut, mikä vaikuttaa osaltaan myös lastensuojelun asiakasmääriin. Lastensuojelun asiakkaista erityisesti 7-12 – vuotiaiden ikäryhmän ennustetaan vähenevän. Kuten alla olevasta kuviosta nähdään, 13–17 –vuotiaiden osalta kasvu jatkuu huomattavasti vuoteen 2008, mikä tuottaa lastensuojelupalvelujen



21.3.2006

kehittämislle suuria haasteita. Kiireellisten huostanottojen osuus on kasvanut; 2005 kiireellisesti huostaan otettuja lapsia ja nuoria oli 329 ja vuonna 2004 lapsia oli 292. Asiakasperheiden ongelmat sekä lasten ja nuorten vaikeudet ovat yhä monimutkaistuvia, mikä pidentää asiakkuuden kestoa.



Kuvassa väestön määrä esitetään palkkeina siten, että asteikko on vasemmalla ja lastensuojelun asiakkaiden määrä viivoina siten, että asteikko on oikealla sivulla.

Helsingissä vanhempien päihteiden käyttö on yleisin lastensuojelun tarvetta ja huostanottoja aiheuttava tekijä. Vuonna 2005 lastensuojelun tarvetta aiheuttava tekijänä oli noin 18 % osalta vanhemman alkoholin, huumeiden tai päihteiden sekakäyttö. Huostanotoissa päihteidenkäyttö oli syytekijänä yli 30 % tapauksia. Huumeiden käyttäjistä 40 % asuu Helsingissä. Lisäksi yleisimpiä lastensuojelupalvelujen tarpeeseen johtavia tekijöitä ovat sekä vanhempien että lasten erilaiset mielenterveydelliset ongelmat (n. 14 %), mikä on heijastumaa sekä mielenterveysongelmien ja niiden diagnosoinnin lisääntymisestä että mielenterveyspalvelujen ja psykiatrisen hoidon saannin vähäisyydestä suhteessa kasvaneisiin tarpeisiin. Muita lastensuojelun tarvetta aiheuttavia tekijöitä ovat perheenjäsenten vuorovaikutukseen ja ihmissuhteisiin liittyvät vaikeudet, lapsen tai nuoren kasvattamiseen liittyvät vaikeudet sekä vanhemman uupumus (vuoden 2005 lastensuojelun vuositilasto). Pääkaupunkiseudun huostanottotutkimuksessa otoksen 13-



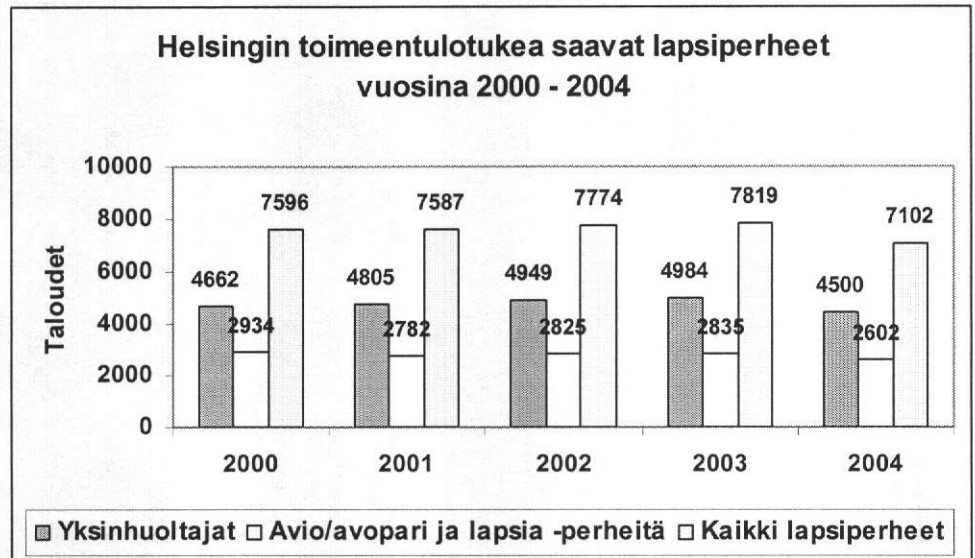
21.3.2006

17 -vuotiaiden huostaanotettujen kohdalla peräti 51 % osalta huostaanottoa oli toivonut joku asianosainen, usein oma vanhempi, mikä on ilmiönä erittäin huolestuttava (Myllärniemi 2005).

Lapsiperheiden köyhyydestä Helsingissä 2000-luvulla ja keinoja sen vähentämiseen

Seuraavassa on tarkasteltu lapsiperheiden taloudellisen tilanteen kehitystä Helsingissä suhteessa lapsiperheille myönnettyyn toimeentulotukeen. Voidaan katsoa, että jos perhe saa toimeentulotukea pitkäaikaisesti tai jopa jatkuvasti, perhe on köyhä.

Helsingissä lapsiperheiden osuus toimeentulotukitalouksista on ollut viime vuosina laskeva: arvio vuonna 2005 on 16,7 %, vuonna 2004 se oli 17,9 % ja vuonna 2003 18,2 %. Toimeentulotukea saavien yksinhuoltajien osuus kaikista Helsingin yksinhuoltajaperheistä vuonna 2004 oli 27,3 %. Parien, joilla on lapsia, vastaava osuus oli vain 6,7 %.



Lähde: Sosiaaliviraston vuositilastot

Kaaviosta näkee, että toimeentulotukea saavista talouksista yksinhuoltajatalouksien osuus on pysynyt suunnilleen samana koko 2000-luvun ajan ja että yksinhuoltajaperheet saivat toimeentulotukea suhteellisesti enemmän kuin kahden huoltajan perheet. Lapsiperheiden toimeentulotuen saanti on kuitenkin laskenut sekä kahden huoltajan että yksinhuoltajaperheissä vuodesta 2003 vuoteen 2004. Vuoden 2004 alussa lapsilisät nousivat jonkin verran. Muita oleellisia muutoksia lapsiperheiden tulonsiirroissa ei ole tapahtunut. Myös toimeentulotuen myöntämisper-



21.3.2006

rusteet ovat pysyneet samana koko 2000-luvun. Ainoastaan vuosittaiset indeksikorotukset ovat nostaneet hiukan toimeentulotuen tasoa.

Yksinhuoltajien taloudellinen tilanne on monien tutkimuksien mukaan heikempi kuin kahden huoltajan talouksien. Yksinhuoltajatalouksien tulokehitys on jopa heikentynyt laman aikana ja 2000-luvun alussa (s. 78 Moisio (toim.): Lapsiperheiden taloudellisen tilanteen kehitys 1990–2002, Stakes 4/2005). Saman raportin mukaan köyhyys on erityisen yleistä työttömyyttä kokeneissa lapsiperheissä, mutta myös opiskelijatalouksien osuus köyhissä lapsiperheissä on korkea (s.78). Helsingissä erityisesti nuorten lapsiperheiden ja yksinhuoltajien taloudellista tilannetta vaikeuttavat korkeat asumiskustannukset.

Nuorissa perheissä on ongelmana myös se, että he joutuvat tekemään paljon päätöksiä. Taloudellisen tilanteen epävarmuus vaikuttaa mm. mahdollisuuteen hankkia omistusasunto.

Yksinhuoltajaperheiden kohdalla heihin kohdistuvien tulonsiirtojen tason nosto vähentäisi näiden perheiden köyhyyttä. Lapsiperheisiin kohdenneet normaalit tulonsiirrot ovat kohdelleet yleensä yksinhuoltajaperheitä, ja erityisesti vielä monilapsisia yksinhuoltajaperheitä huonosti (Heino, Lamminpää: Yksinhuoltajaperheiden taloudellinen ahdinko ei näytä hellittävän, artikkeli 20.2.2006, Stakes).

Lastensuojelun ennalta ehkäisevä toiminta sekä avohuollon palvelujen tila

Helsingissä lapsiperheiden palveluissa on strategiseksi tavoitteeksi asetettu toiminnan painopisteen siirtäminen korjaavasta työstä lasten, nuorten ja perheiden varhaiseen tukemiseen. Vuoden 2005 organisaatiomuutoksessa lapsiperheiden palvelujen vastuualueelle muodostettiin perhekeskustoiminnan kokonaisuus, sisältäen leikkipuistotoiminnan, lapsiperheiden kotipalvelun, perhetyön ja sosiaalityön, nuorten päihdepalvelut ja sosiaalipäivystyksen. Kaikissa näissä palveluissa, mukaan lukien perheneuvolan palvelut, painotetaan varhaisen tuen vahvistamista ammatillisissa työkäytännöissä. Lisäksi varhaisen tuen työmuotoja kehitetään ja käyttöä levitetään Helsingissä myös positiivisen diskriminaation määrärahojen turvin (0,5 milj. euroa v. 2006) niillä asuinalueilla, joilla lasten ja nuorten kasvuoloissa on tilastollisesti muita enemmän riskitekijöitä. PD –hankkeita toteutetaan erityisesti yhteistyössä päivähoidon ja terveystoimen kanssa.

Lähtökohtana on, että lapsella tulee olla mahdollisuus kasvaa turvallisissa ja jatkuvissa aikuissuhteissa: olla riittävästi kotona omien vanhempiensa ja sisarusten kanssa ja myös viettää aikaa ikätovereiden



21.3.2006

seurassa. Valtaosalle lapsista lapsen kasvun ja kehityksen turvaamiseksi 3 - 5 tuntia päivässä, tai muutamana päivänä viikossa päivähoitossa riittää. Lapselle tulee kuitenkin aina järjestää hoito kokopäiväisenä silloin, kun se on lapsen hyvinvoinnille tärkeää. Olennaista on antaa perheelle yksilöllistä palveluohjausta lapsen tarpeiden pohjalta. Päivähoidon ja lapsiperhepalvelujen yhteiseksi tulostavoitteeksi vuodelle 2006 on asetettu palvelusuunnitelmien laatiminen kaikille, myös yhteisille asiakkaille. Vanhemmat, päivähoito ja lastensuojelu sopivat yhteisistä tavoitteista ja seurannasta, kun päivähoito on yksi perheen lastensuojelun avohuollon tukimuoto.

Haasteena varhaisen tuen kohdentamisessa on mm. se, kuinka eri auttajatahot tunnistavat riskiolosuhteissa kasvavat lapset, ottavat huolen puheeksi ja osaavat tarjota tukea sekä ohjata tarvittaessa tarpeellisen avun piiriin riittävän varhaisessa vaiheessa. Suurkaupungissa ongelmien varhaiselle havaitsemiselle ja tiedonkululle haastetta tuottavat mm. nopeasti muuttuva toimintaympäristö uusine riski-ilmiöineen, laaja ja hajanainen toimijaverkosto sekä henkilökunnan suuri vaihtuvuus.

Riskiolosuhteiden tunnistaminen, huolen ilmaiseminen ja tiedonkulun kehittäminen ovat Helsingissä poikkihallinnollisen (mm. päivähoito, neuvolapalvelut) kehittämistyön painopisteitä, mihin panostetaan mm. koulutuksen (riskiolosuhteet ja niiden tunnistaminen), alueiden toimijoiden verkostoitumisen sekä yhteisten toimintatapojen kehittämisen avulla (mm. Huoli puheeksi –koulutukset ja moniammatillisten tilannearvioiden kehittämistyö).

Lastensuojelun palvelujärjestelmän toimivuus ja kehittämishaasteet

Helsingin sosiaalivirastossa lastensuojelupalvelut on organisoitu vuoden 2005 alusta saman johdon alle, minkä odotetaan edistävän palvelujärjestelmän toimivuutta. Suurkaupungissa mahdollinen oma erityispalvelujen tuottaminen ja niiden keskittäminen edesauttaa myös kehittämistyötä. Vuoteen 2008 mennessä lastensuojeluprosessi on tarkoitus arvioida kokonaisuutena ja prosessin kehittämistä viedään eteenpäin tuotetun tiedon pohjalta.

Helsingissä lastensuojelussa tehdään paljon sisällöllistä kehittämistyötä, jolla pyritään lisäämään toiminnan vaikuttavuutta. Pääkaupunkisedun kunnat tekevät tätä työtä myös yhdessä. Kuntien yhteistyönä on suunnitteilla pääkaupunkiseudun lastensuojelun seutukehittämissyksikkö, jolle on haettu valtion rahoitusta.



21.3.2006

Suurten kuntien yhteistyö (Kuusikko vertailu, 8 suurimman kunnan yhteistyöfoorumit, perhehoidon viisikko kuntien yhteistyö) on myös tukenut erityisesti sijaishuollon palvelujen toimivuuden kehittämistä ja kustannusten tarkastelua. Yhteistyö on mahdollistanut kuntien välisen yhteistoiminnan kehittämisen sekä palvelutuotannon yksityiskohtaisen tarkastelun ja vertailun.

Palvelujärjestelmän toimivuuden parantamiseksi Helsingissä on myös paljon kehittämishaasteita. Pääkaupunkiseudun huostaanotokriteerien tutkimus (Myllärniemi 2005) nosti esiin pääkaupunkiseudun kuntien osalta eroavuuksia niin lastensuojelun avohuollon kuin huostaanottojen ja sijaishuollon järjestämisessä. Tutkimuksessa todettiin, että lastensuojelun avohuollon palveluja käytetään Helsingissä suhteessa enemmän kuin Espoossa ja Vantaalla ja niiden kattavuus on hyvä erityisesti pikkulapsiperheiden osalta. Nuorten ja heidän perheidensä kohdalla on nähtävissä vajetta avohuollon palvelutarjonnassa ja Helsingissä nuorten osuus sijoitetusta lapsista onkin kasvanut viime vuosien ajan. Tärkeänä kehittämiskohteena on nyt nuorten ja heidän perheiden palveluvalikon kehittäminen niin, että avun tarjoaminen mahdollistuu varhaisemmassa vaiheessa ja mahdollisimman konkreettisesti sekä intensiivisenä avohuollon työnä. Yhä useamman vanhemman toivoessa nuoren huostaanottoa vanhempien tukeminen ja heidän tarpeidensa huomioiminen on nuorten itsensä auttamisen ohella tärkeä kehittämisen alue.

Helsingin perhekeskustoimijoiden vuonna 2005 tuottama sosiaalinen raportointi osoitti, että psykiatristen palvelujen puute niin lasten, nuorten kuin vanhempien osalta kuormittaa lastensuojelun palvelujärjestelmää. Psykiatrisen hoidon jonot ovat pitkät ja hoitoon pääsy hyvin rajattua, jolloin suuri osa psyykkisesti oirehtivista perheistä jää lastensuojelun tukitoimien varaan. Tämä uuvuttaa lastensuojelun toimijat ja johtaa mm. sijaishuollon paikkojen täyttymiseen. Ongelmakohtina lastensuojelun palvelujen järjestämisessä ovatkin sijaishuollon ja erityisesti vastaanottolaitosten paikkojen ylikuormitus sekä perheneuvoloiden jonotilanne.

Yksi tärkeä kehittämiskohde lapsiperhepalveluissa on tapauskohtaisen arvioinnin kehittäminen, jonka avulla halutaan lisätä lastensuojelutyön suunnitelmallisuutta, tavoitteellisuutta ja vaikuttavuutta. Kehittämistyöhön on saatu myös valtiolta kehittämisrahaa. Arviointiosaamisen kehittämisen osa-alueita ovat alkuvaiheen tilannearvio eri-ikäisten lasten ja nuorten kohdalla, lapsen ja perheen kanssa tehdyt huolto- ja palvelusuunnitelmat sekä lastensuojelun omat ja moniammatilliset tilannearviot asiakkuuden eri vaiheessa. Lastensuojelun vuoden 2006 keskei-



21.3.2006

simmet talousarviotavoitteet liittyvät em. tilannearvioiden tekemiseen ja dokumentointiin. Lastensuojelun henkilökunnan arviointiosaamisen lisääminen edesauttaa sitä, että lapsi ja perhe saavat tarpeitaan vastaavaa tukea oikea-aikaisesti. Hyvä arviointi estää myös palvelujen epätarkoituksenmukaista käyttöä, mikä edesauttaa myös lastensuojelun kustannusten hallintaa.

Muut palvelujärjestelmän toimijat

Järjestöjen rooli on ollut jo pitkään sijaishuollossa vahva, jossa järjestöiltä on ostettu sijaishuoltoa kaupungin omien laitosten lisäksi. Avo-
huollossa tehdään myös järjestöjen kanssa yhteistyötä erityisesti niillä osa-alueilla, joissa heillä on tarjottavana vahvaa erityisosaamista. Helsinki myös tukee järjestöjen toimintaa taloudellisin avustuksin.

Erityisongelmat maahanmuuttajien lastensuojelutyössä

Helsingissä lastensuojelun asiakkaista vuonna 2004 oli 12,5 % muita kuin suomen- tai ruotsinkielisiä nuoria. Seuraavassa tarkastellaan maahanmuuttajaperheiden erityisongelmia vastaanottolaitosten näkökulmasta. Turvapaikanhakijalapsen ja B-statusin, eli väliaikaisen oleskeluluvan saaneet lapset pääsevät Helsingissä kouluun samalla tavalla kuin kuntalaisetkin. Yhteistyö opetusviraston kanssa on koettu hyväksi.

Vanhempien ongelmana on, että B-status ei sisällä työnteko-oikeutta eli sama henkilö, joka on turvapaikanhakijana ollut esim. neljä vuotta ansiotyössä, eikä ole tarvinnut toimeentulotukea, menettää työnteko-oikeuden saatuaan nykyisenkaltaisen B-statusilla olevan väliaikaisen oleskeluluvan.

Kehittämishaasteena on vastaanottokeskusten ja lapsiperhepalvelujen (avo- ja sijaishuolto) yhteistyön kehittäminen lastensuojelutapauksissa. Mm. sijoituspaikan osalta on huomioitava kieli- ja kulttuurikysymykset, mikä vaikeuttaa sopivan paikan löytymistä.



21.3.2006

Perhesijoitusten näkymät sekä jälkihuolto

Helsingissä perhehoidon ja ammatillisen perhekotihoidon osuus kaikista sijaishuollon vuorokausista oli 47,4 % vuonna 2005. Perhesijoitusten määrää nähdään olevan mahdollista lisätä sekä parantamalla perhehoidon laatua erilaisten tukipalvelujen avulla että palkkiojärjestelmää kehittämällä. Esimerkiksi sijaisperheen mahdollisuus keskittyä vain muutamaaan sijoitettuun lapseen ja toisen vanhemman mahdollisuus jäädä kotiin lisäisivät perhehoidon laatua. Perhehoidon palkkioiden kehityksen tulisi olla valtakunnallisesti yhdenmukainen. Tukipalveluista tärkeitä ovat työnohjaus, koulutus sekä erilaiset erityispalvelut, kuten lasten arviointi.

Keskeisiä kehittämistarpeita ovat mm. kattava sijaisvanhempien "lomitajaverkosto" tai muut tukimuodot heidän vapaidensa turvaamiseksi. Biologisten vanhempien ja lasten yhteydenpidon turvaaminen voi tuottaa hankaluuksia perhehoidossa ja turvalliset, kohtuuhintaiset valvotut tapaamispaikat ovat tarpeellisia. Maahanmuuttajalapsia sijoitetaan yhä useammin perhehoitoon ja yksi tärkeä kehittämisalue on maahanmuuttajien saaminen laajemmin sijaisperheiksi. Perhehoidossa kuntien (sijoittaja ja lapsen tuleva asuinkunta) välisen yhteistyön selkeys on erittäin tärkeää. Lapselle tulee sijoituskunnassa turvata tarpeensa mukaiset peruspalvelut (päivähoito, koulu, terveydenhoito) sekä erityispalvelut, kuten esimerkiksi terapia vanhempainohjauksineen.

Perhehoitolain kehittämistarpeiden osalta nähdään ehdottoman tärkeäksi, että yksityisissä ammatillisissa perhekodeissa sijaisvanhemmilla on alan koulutus. Heille sijoitetaan vaativahoitoisia asiakkaita ja yleensä sijoitettujen lasten määrä on lähellä seitsemää.

Sijaisperhehoidon nähdään takaavan lapselle useimmiten parhaimman hoidon ja huolenpidon sijaishuollossa, silloin kun lasta ei ole kuntoutumisen vuoksi tarpeellista sijoittaa laitoshuoltoon. Sijaisperheessä lapsi voi kiintyä ja kiinnittyä, saada perhemallin, mikä tukee tasapainoista kehitystä. Sijaisperhetoimintaa on tärkeä kehittää valtakunnallisesti.

Laitoshoidon tarvetta ei kuitenkaan pystytä täysin vähentämään perhehoidon keinoin. Mm. psykiatrisen hoidon saatavuuden väheneminen on johtanut siihen, että laitoshoidon tarvitaan lapsen tai nuoren psyykkisen hoidon turvaamiseksi. Myös päihdeongelmaisten nuorten määrän kasvu vaatii lisää hoitoa laitoksissa. Vanhemmat ovat yhä moniongelmaisempia, jolloin perhehoito ei myös sovellu lapsen sijoituspaikaksi. Laitoshoidon tilastolliseen määrän lisääntymiseen Helsingissä on myös vaikuttanut yksityisten perhekotien lisääntynyt muuttuminen ammatilli-



21.3.2006

siksi perhekodeiksi eli laitospuotoisiksi. 1990 –luvun puolivälin jälkeen tapahtunut voimakas huostaanottomäärien kasvu johti myös siihen, että sijoituspaikkoja piti saada nopeasti lisää, mikä oli mahdollista vain rakentamalla lisää laitospuotoista sijaishuoltoa.

Helsingissä jälkihuoltopalvelut on organisoitu sekä sijaishuollon että perhekeskuspalveluihin. Sijaishuollossa panostetaan jälkihuoltopalveluihin tarjoamalla tuettua asumista (250 asuntopaikkaa v. 2006) sekä jälkihuoltonuorille räätälöityä työllistymispalvelua, joka sisältää työpaja-toimintaa ja ohjausta.

Suuri osa jälkihuoltonuorista on lastensuojelun sosiaalityön asiakkaana perhekeskuksissa. Jälkihuoltopalvelujen kehittämishaasteet liittyvät lastensuojelun sosiaalityöhön sekä jälkihuoltonuorten taloudelliseen tukemiseen, koulutukseen ohjaukseen ja työllistymiseen.

Palvelujen osto ja kilpailuttaminen

Helsingin lapsiperhepalveluista pisimpään kokemusta ostopalveluista ja kilpailutuksesta on sijaishuollossa. Ympäri vuorokautinen lastensuojelulaitoshoidto on kilpailutettu pääkaupunkiseudun yhteistyönä ja kilpailuttamisen tavoitteena on ollut laadukkaan kumppanuuden syntyminen yksiköiden ja sijaishuollon välillä. Kilpailutus v. 2005 ei tuottanut kustannussäästöjä.

Ostopalvelusopimusten koetaan tuoneen luotettavuutta palvelujen ostoon. Palvelujen laatua pystytään varmentamaan ja Helsinki on pääkaupunkiseudun kuntien kanssa yhteistyössä luonut yhtenevät laatukriteerit sijaishuollon palveluille. Ostopalvelusopimus yksiköiden kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä mm. yhteisten kokemustenvaihtofoorumien muodossa. Sijaishuollossa oman palvelutuotannon säilyttämiselle ja vahvistamiselle nähdään kuitenkin olevan painavia perusteita. Se mahdollistaa mm. palvelujen hyvän valvonnan ja vastuunkantamisen palvelun laadusta. Sosiaalivirastossa valmisteilla olevassa palvelustrategiasa ehdotetaan lastensuojelun sijaishuollon linjausta siten, että yksittäisten eri puolilta Suomea hankittavien kalliiden ostopalvelupaikkojen määrää vähennetään. Sekä asiakas- että kustannusnäkökulmasta nähdään tarkoituksenmukaiseksi vahvistaa mieluummin omaa toimintaa.

Lastensuojelun avohuollossa on ostettu lähinnä perhetyön palveluja. Kriteerinä on ollut, että ostettava palvelu vaatii erityisasiantuntemusta ja palvelua käyttää pieni asiakasryhmä, jolloin oma toiminta ei ole perusteltua.



21.3.2006

Lastensuojelun kustannuskehitys

Helsingin kaupungissa lastensuojelun kustannukset ovat kasvaneet vuodesta 2001 vuoteen 2005 noin 20 %. Seuraavassa on eriteltyä tietoa kustannusten jakautumisesta. Luvut eivät ole deflatoituja eli ne antavat lähinnä viitteellistä tietoa kustannusten jakautumisesta avo- ja sijaishuollossa Helsingissä.

Lastensuojelun avohuollon sosiaali- ja perhetyön asiakasmäärä- ja kustannuskehitys (suluissa kasvuprosentit vuodesta 2001 vuoteen 2005)

	2001	2002	2003	2004	2005
asiakkaita	6 378	6 463	6 655	6 954	6 729 (+5,5 %)
kustannukset (1000 €)	9 113	10 312	10 456	11 662	12 502 (+37 %)

Yllä olevassa taulukossa on lastensuojelun asiakkaina olevat lapset ja nuoret. Asiakasmäärä sisältää myös ruotsinkielisen lastensuojelun sosiaalityön palveluissa olleet. Kustannuksiin sisältyvät sosiaalityön ja perhetyön kustannukset.

Lapsiperheiden kotipalvelun asiakasmäärä- ja kustannuskehitys

	2001	2002	2003	2004	2005
asiakkaita	1583	1394	1266	1039	1187 (-25 %)
kustannukset (1000 €)	3 197	3 185	3 194	3 123	3 202 (+0,2 %)

Taulukosta on nähtävissä, että lapsiperheiden kotipalvelun asiakasmäärät ovat laskeneet hieman vuosituhannen alusta, mutta kustannuksissa ei ole tapahtunut suurta muutosta.

Laitoshuollon asiakkaina olleet lapset ja nuoret sekä kustannukset

	2001	2002	2003	2004	2005
asiakkaita	1503	1531	1510	1505	1546 (+2,9 %)
kustannukset (1000€)	47 370	50 212	53 546	55 364	58 255 (+23%)



21.3.2006

Sijaishuollon laitoshoidossa asiakasmäärä on noussut 2000 -luvun ajan. Vastaanottoaikojen ylipaikkaisuus on jatkunut edelleen ja uusien ulkopuolisten sijoitusten osuus on kasvanut. Asiakaspalvelujen ostojen kasvaviin kustannuksiin ovat vaikuttaneet ulkopuolisten sijaishuollon erityisyksiköiden käytön lisääntyminen sekä hoitoaikojen pidentyminen. Hoitovuorokausien hinnat erityyppisissä laitoksissa vaihtelevat suuresti niiden tarjoamien erityispalvelujen mukaan.

Kuusikkovertailun mukaan Helsingissä on sijoitettuja lapsia muita vertailukaupunkeja enemmän ja sijaishuollon laitoshoidon osuus on muita suurempi. Näistä syistä sekä asukas- että asiakaskohtaiset kustannukset ovat suuremmat kuin muissa Kuusikkokunnissa. Sijaishuollon kustannukset hoitovuorokautta kohden ovat sen sijaan samalla tasolla kuin muissa Kuusikko-kunnissa. Ostopalvelujen osuus sijaishuollon laitoshoidosta on Helsingissä hieman yli puolet.

Perhehoidon asiakasmäärät ja kustannukset (sisältää perhehoidon sosiaalityöntekijöiden työn)

	2001	2002	2003	2004	2005
asiakkaita	1030	1081	1004	1015	1005 (-2,4 %)
kustannukset (1000€)	8 937	9 232	10 025	10 560	11 322 (+26,7 %)

Perhehoidon asiakasmäärä on viiden viimeisen vuoden aikana pysynyt runsaana 1000 asiakkaana. Sen sijaan hoitovuorokausien määrä on kasvanut näinä vuosina ja vuoden 2005 hoitovuorokausien kasvu oli 4 876 vuorokautta verrattuna edelliseen vuoteen (272 427). Tämä merkitsee sitä, että hoitoajat ovat perhehoidossa pidentyneet ja kasvua on tapahtunut etenkin pitkäaikaisen perhehoidon puolella. Yksityisen ammatillisen perhehoidon vuorokaudet ovat sen sijaan vähentyneet. Kokonaiskustannusten kehitys on ollut verrattuna mm. kuusikkokaupunkien kustannuksiin hallittua. Kustannuksia on nostanut vuotuiset indeksikorotukset palkkioissa ja henkilöstökustannuksissa.

Kustannusten hallintaa pyritään parantamaan kiinnittämällä huomiota palvelurakenteeseen sekä keskimääräisiin asiakaskohtaisiin hoitoaikoihin.



21.3.2006

Henkilöstön pätevyys ja riittävyys

Lastensuojelussa on myös Helsingissä pulaa päteivistä sosiaalityöntekijöistä. Vuoden 2005 lopussa tilanne oli hieman aikaisempaa parempi. Vastuualueen sosiaalityöntekijöiden 228 virasta 16 oli täytetty määräaikaisesti kelpoisuusehdot täyttämättömillä sijaisilla. Kokonaan ilman viranhoitajaa oli vuoden lopussa 13 sosiaalityöntekijän vakanssia. Vuoden 2005 aikana perhekeskuksista erosi 9 vakituista sosiaalityöntekijää. Vaihtuvuus oli noin 6 %. Sosiaaliohjaajien saatavuus on sen sijaan ollut hyvä.

Henkilökunnan lähtövaihtuvuuteen pyritään vaikuttamaan keräämällä tietoa lähtövaihtuvuuden syistä ja hyödyntämällä saatua tietoa johtamisessa. Lapsiperheiden palvelujen vastuualueella panostetaan esimiesten johtamisvalmiuksiin jatkuvan koulutuksen avulla. Henkilöstön työnohjaus on turvattu kaikissa yksiköissä. Työhyvinvoinnin tilaa seurataan myös aktiivisesti ja työhyvinvointikyselyn antamaa tietoa hyödynnetään koko viraston tasolla sekä työyksikkökohtaisesti. Vuonna 2002 lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden peruspalkkaan lisättiin tehtäväkohtainen korotus.

Sosiaalivirastossa on vv. 2005 - 2007 meneillään tehtävä- ja henkilöstörakenteiden kehittämishanke. Hankkeen tavoitteena on yhdessä perhekeskusten henkilöstön kanssa kehittää työ- ja tehtäväjärjestelyjä siten, että ne edesauttaisivat työn tavoitteiden saavuttamista ja tukisivat henkilöstön kehittymismahdollisuuksia ja työssä pysymistä.

Helsingin sosiaaliviraston kehittämispalvelun oman ja ostetun koulutustarjonnan avulla pystytään vastaamaan täydennyskoulutusveloitteen toteutumiseen. Täydennyskoulutusveloitteen myötä huomiota on kiinnitetty erityisesti osaamisen kehittämiseen. Lapsiperhepalveluihin on perustettu vuoden 2006 alusta osaamisen kehittämisen työryhmä, jonka tehtävä on käsitellä osaamisen kehittämiseen ja työhyvinvointiin liittyviä tarpeita erityisesti tämän vastuualueen näkökulmasta. Tulevaisuuden haasteena nähdään mm. koulutusten vaikuttavuuden arvioinnin kehittäminen.

Yhteenvedon voidaan todeta, että Helsingissä suurimmat tulevaisuuden haasteet liittyvät lastensuojelun asiakaskehitykseen ja sijaishuollon



21.3.2006

tarpeen vähentämiseen. Tällä saralla on paljon tehtävää, kuten erityisesti varhaisen tuen kohdentumisen ja lastensuojelun prosessien kehittämisessä. Laadukkaan lastensuojelutyön takaamisen haasteena tulee olemaan pätevän ammattihenkilöstön saatavuus ja pysyvyys.

Lisätiedot:

Hussi Taina, kehittämiskonsultti, puhelin 310 32830

Maikkula Irma, johtava kehittämiskonsultti, puhelin 310 43050

Heikkinen Marja, kehittämiskonsultti, puhelin 310 43444

SOSIAALILAUTAKUNTA

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Astrid Gartz
puheenjohtaja

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Hilkka Vesterinen
pöytäkirjanpitäjä

LIITE

Lähetesiakirjat